

యజ్ఞేశ్వరాయ నమః యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి। శోభనార్థం క్షేమాయ
పునరా గమనాయచ

17. షట్పాత్ర ప్రయోగః

ఆచమ్య। ప్రాణానాయమ్య। ఏవభణ విశేషణ విశిష్టాయం అస్యాం శుభతిథౌ శ్రీ
పరమేశ్వర ప్రేత్యర్థం... ఆయుష్యాభివృద్ధ్యర్థం.... అముకహోమం కరిష్యే॥

ఉపవిశ్య శుచౌ దేశే శ్వేత తణ్డూల చూర్ణేన చతురస్రం ప్రాదేశమాత్రం స్థండిలం
కల్పయిత్వా। ద్వాభ్యాం దర్శాభ్యా ముల్లిఖ్య।

యత్ర క్వదాగ్ని ముపసమాధాస్య స్థాత్, తత్ర ప్రాచీ రుదీచీశ్చ తస్య స్త్రో
రేఖా లిఖిత్వా, నైర్మల్యాం నిరస్య, అప ఉపస్సుశ్య, అద్భి రనుమృజ్య, అవోక్షణ
తోయ శేష ముత్పిచ్య, ప్రాగుదగ్వా అన్యత్తోయం నిదధాతి।

○ ప్రాచీః పూర్వ ముదక్సంస్థం దక్షిణాఽరంభ మాలిఖేత్।

అథోదీచీః పురస్సంస్థం పశ్చిమాఽరంభమాలిఖేత్॥

○ రేఖాద్వయంతు మూలేన చతస్రోఽగ్రేణ చోల్లిఖేత్।

కర్మాన్తే ద్వవిధా చ్చిత్వా నైర్ముల్యాం దర్శ ముత్సజేత్॥

○ అవాక్యరోఽభ్యుక్త్య నిధాయ వహ్ని ముత్పిచ్యతే ఽవోక్షణ తోయశేషమ్।

ప్రాక్తోయ మన్య న్నిదధా త్యుదగ్వా యథాబహి స్సాచ్య పరిస్తరాజామ్॥

ఓం భూర్భువస్సువ రోమిత్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య।

> ఓం భూర్భువస్సువరోమ్। అగ్ని మిథ్వా॥

⇒ ఓం చ॒ర్వా॒రి కృ॒ణ్ణ త్ర॒యో అ॒స్య పా॒దా ద్వే॒శీ॒రషే॒ సప్త॒ హస్తా॑నో అ॒స్య | త్రి॒దా బ॒ద్ధో
వృ॒షభో॑ రో॒ంవీ॒తి మ॒హాదే॒వో మ॒ర్త్యాః ఆ॒వివే॑శః॥

○ సప్తహస్త కృరుకృణ్ణ స్పృత జిహ్వో ద్వీశీరషకః |

త్రిపాత్రసన్న వదన స్పృఖాకసేన క్కుచిస్మితః॥

○ స్వాహాస్తు దక్షిణే పార్శ్వే దేవీ వామే స్వధాస్తథా |

చిత్త దక్షిణ హస్తైస్తు శక్తి మన్నం స్రుదం స్రువమ్॥

○ తేమరః వ్యజనః వామై ర్భుత పాత్రైస్తు ధారయన్న్ |

మేషారూఢం జటాబద్ధం గౌరవర్ణం మహాజసమ్॥

○ ధూమధ్వజం లోహితాక్షం సప్తార్చి స్సర్వకామదమ్ |

ఆర్మాభిముఖ మాసేన మేవం ధ్యాయే ద్ధురాశనమ్॥

⇒ ఓం వి॒ష హి దే॒వః ప్ర॒దిశో ను సర్వాః పూ॒ర్వో హి జాత॑ స్స ఉ గర్భే అ॒న్తః | స
వి॒జాయ॑మాన స్స జ॒నిష్య॑మాణః ప్ర॒త్యజ్మా॑భా స్తే॒ష్ఠతి వి॒శ్వతో ము॒ఖః॥

(ఇతి ప్రాచ్యం సాక్షతోదకం నిసీయ)

○ ప్రా॒జ్ఞాఖాగ్నీ॑ | మ॒మాభి॑ముఖో భవ | సుముఖోభవ | సుప్రసన్నో భవ | వరదో
భవ | యథోక్తజిహ్వయా హవిర్ధ్రువాణ |

⇒ ఓం భూ॒ర్భువ॑స్సు॒వః | ఓం తథ్వి॑తు ర్వరే॒ణ్యం భర్గో॑ దే॒వస్య॑ ధీ॒మహి॑ | ధి॒యో
యో నః॑ ప్రచో॒దయాత్॑॥

సోదకేనపాణినా ప్రదక్షిణమగ్నిం పరిసమూహ్య | అగ్ని మలబ్జృత్య॥

○ అగ్నేయే నమః! హుతవహాయ నమః! హుతాశినే నమః! కృష్ణవర్మనే నమః! దేవముఖాయ నమః! సప్తజిహ్వాయ నమః! వైశ్వానరాయ నమః! జాతవేదసే నమః!

➤ పరిస్థరణమ్

ప్రాగగై ర్దర్శై రగ్నిం పరిస్థణాతి, ప్రాగుదగగైర్వా, దక్షిణా నుత్తరాన్కరోతి, ఉత్తరా నధరాన్, పురస్తాత్, దక్షిణతః, పశ్చాత్, ఉత్తరతః।

➤ పాత్రాఽసాదనమ్ -

ఉత్తరేణాగ్నిం ప్రాగగ్రా స్థర్వాన్వృక్షస్తేర్య, ద్వంద్వం న్యజ్ఞే పాత్రాణి ప్రయునక్తి (దేవసంయుక్తాని)। దర్వాజ్యస్థాల్యా, ప్రోక్షణి ప్రణిత్యా, ఇధ్మస్రవావితి।

➤ పవిత్ర కరణమ్, ప్రోక్షణ, పూర్ణపాత్ర సంస్కారః

సమా వప్రచ్ఛిన్నాగ్రా వనంతర్గర్భౌ దర్భౌ ప్రాదేశమాత్మౌ పవిత్రే కురుతే। తృణం కాష్ఠం వాఽన్తర్ధాయ, చినత్తి। (న నఖేన) అప ఉపస్సుశ్య, అద్భి రనుమృజ్య।

ప్రోక్షణ్యా మవధాయ, ప్రోక్ష్య, తస్యా మప ఆనీయ (అక్షతై స్సహ ఉదకమాపూర్య, హస్తయో రజ్ఞష్ఠోప కనిష్ఠికాభ్యా ముత్తానాభ్యా పాణిభ్యా ముదగగ్రే గృహీత్వా, ప్రాచీ స్తరుత్పాయ, అభిమన్త్య, సపవిత్రేణ పాణినా పాత్రాణి సంస్సుశ్య, పాత్రా ణ్యుదక్రవణ ముత్తానాని కృత్వా, విస్రస్యేద్ధ్మం, త్రిః ప్రోక్షతి। (ప్రోక్షణశేష మగ్నే ర్దక్షిణతో నిధాయ)

(సపవిత్రం) పూర్ణపాత్ర మాదాయ। అపరేణాగ్నిం పవిత్రాన్తర్హితే పాత్రేఽప
ఆనీయ। ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యా స్త్రిరుత్పాయ। ఉత్తరేణాగ్నిం (ద్వాదశ)
దర్భేషు సాదయిత్వా। (అష్ట) దర్భైః ప్రచ్ఛాద్య।

> బ్రహ్మ వరణమ్

బ్రాహ్మణం (త్రేషు) దక్షిణతో దర్భేషు నిషాద్య।

అస్మిన్ —ప్రకృతే కర్మణి త్వం బ్రహ్మ భవ। బ్రహ్మణ - ఇదమాసనం।

(ప్రతివచనమ్) సుఖాసనం।

> ఆజ్య సంస్కార

సపవిత్ర మాజ్యస్థాలీ మాదాయ, ఆజ్యం విలాప్య, అపరేణాగ్నిం
పవిత్రాన్తర్హితాయా మాజ్యస్థాల్యా మాజ్యం నిరుప్య, ఉదీచ్యోఽఙ్గారా న్నిరూహ్య,
తేష్వధిశ్చిత్వ, జ్వలరా తృణేనావద్యుత్వ, (అధోగామిన్యా దీప్త్యా, ఆజ్యే
ప్రతిఫలీకృత్వ), ద్వే దర్భాగ్రే ప్రచ్ఛిద్య, ప్రక్షాళ్య, ప్రత్యస్య (ఆజ్యే ప్రాస్య)

(చరుహోమ పక్షే) చరుః శ్రవయిత్వా, అభిఘార్య, ప్రాచీన ముదీచీనం
వేద్వాస్య, ప్రతిష్ఠితం పున రభిఘార్య। చరుణా సహ త్రిః పర్యగ్ని కృత్వా,
ఉదగుద్వాస్య, అఙ్గారా న్ప్రత్యూహ్య, ఉదగగ్రాభ్యాం పవిత్రాభ్యాం పునరాహార
మాజ్యం త్రిరుత్పాయ,

(ప్రాగారభ్య పశ్చాన్నీత్వా పునః ప్రాగేవ సమాప్తేః (ఏవంత్రేః) పవిత్ర గ్రన్థిం
విస్త్రస్య, ప్రక్షాళ్య, ప్రాగగ్ర మగ్నౌ పవిత్రే అనుప్రహృత్వ।

➤ **ఘ్రుక్ ఘ్రువ సంమార్గః -**

ఘ్రుక్ ఘ్రువావాదాయ, (సంమార్జన దర్శైస్సహ) యేన జుహోతి తదగ్నా ప్రతితప్య, దర్భాగై స్సంమృజ్య, పునః ప్రతితప్య, ప్రోక్ష్య, ఘ్రువ ముత్తరతో నిధాయ, దర్భా నద్భిస్సౌక్ష్మశ్చాగ్నా ప్రహరతి।

➤ **ఇధ్మ తన్తమ్**

ఇధ్మ మాదాయ, (ఇధ్మరజ్జం పూర్ణపాత్రే నిధాయ) పరిధీ న్సరి దధాతి। స్థవిష్ఠం పశ్చాత్। దక్షిణతోఽణీయాంస స్వీర్ణమ్, అణిష్ఠాః ప్రాస్వ ముత్తరతః। ఉదగగ్రం మధ్యమమ్। ప్రాగ్రా వితరౌ మధ్యమ పరిధి ముపస్పృశ్య, పురస్తా దూర్ధ్వే ద్వే ఆఘార సమిధా వా దధాతి। ఆగ్నేయ్యా మేకాం ఇతరా మైశాన్యాం।

➤ **పరిషేదనమ్ అగ్నిం పరిషిష్యతి॥**

⇒ అదితేనుమన్యస్వ। (ఇతి దక్షిణతః ప్రాచీనమ్)॥

⇒ అనుమతేనుమన్యస్వ। (ఇతి పశ్చా దుదీచీనమ్)

⇒ సరస్వతేనుమన్యస్వ। (ఇత్యుత్తరతః ప్రాచీనమ్)॥

⇒ దేవ సవితః ప్రసువ। (ఇతి సమన్తం పరిషేద్య)

ఇధ్మమలఙ్కృత్య। స్వయమలఙ్కృత్య। బ్రహ్మణ మలఙ్కృత్య।

ఘ్రువేణేధ్మ మభిఘూర్య॥

⇒ ఓం చర్వా॒రి శృ॒ణ్ణ త్రయో॑ అ॒స్య పాదా॑ ద్వే॒శీర్షే॑ సప్త హస్తా॑నో అ॒స్య | త్రిదా॑ బ॒ద్ధో
వృ॒షభో॑ రో॒రవీ॑తి మ॒హాదే॒వో మ॒ర్యాః॑ ఆవి॒వేశః॑॥

అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి బ్రహ్మన్న - ఇథ మధాస్యే॥

○ అధర్వ్య - (ఇతి బ్రహ్మవదేత్)

ఇథ్మాకథాన ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తితి భవన్తో బ్రువన్తు | ఇథ్మాకథాన ముహూర్త స్సుముహూర్తో అస్తు |

➤ అఘోర హోమః

అఘోరావాఘోరయతి దర్శపూర్ణమాసవ త్రాష్టిమ్ | ఇతర దర్శమదాయ | ఉత్తర పరిధి సన్ధి మన్వవహృత్య | దక్షిణతః ప్రాశ్చ మృజుః సంతత మాఘోరయతి॥ ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్ |

⇒ వాయ॒వ్యా దాగ్నే॑యా॒ంతం జ॒హుయాత్॑॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥

ఇత్యుక్త్యా॥

(ప్రధాన దర్శ మాదాయ) ద్వితీయ మైంద్ర మితర పరిధి సన్ధి మన్వవహృత్య | ప్రాగుదశ్చం పూర్వవ దాఘోరయతి॥

⇒ నైర్ఋ॒త్యా దీ॒శానా॑ంతం జ॒హుయాత్॑ | ఇన్ద్రాయేదం న మమ॥

➤ అథాజ్యహోమః (అజ్యభాగ (చకుషే) జహోతి)॥

ఏకం | ద్వే | త్రిణి | చర్వారి॥ (ఇతి చతుర్గుహితేనాకజ్యేన జహోతి)

⇒ ఓం అగ్నయే స్వాహా॥ (ఉత్తరార్థపూర్వార్థే) అగ్నయ ఇదం న మమ।

ఏకం। ద్వే। త్రిణి। చర్వారి॥ సమం పూర్వణ॥

⇒ ఓం సోమాయ స్వాహా॥ (దక్షిణార్థ పూర్వార్థే) సోమాయేదం న మమ।

➤ ముఖాఽహుతిః (చరుహోమ పక్షే - అవదాన ధర్మః)

దర్వాముపస్తేర్య। చరుమధ్యా ద్విరవదాయ। అభిఘూర్య। హవిః
ప్రత్యభిఘూరయతి॥

⇒ ఓం అగ్నయే స్వాహా॥ (మధ్యే) అగ్నయ ఇదం న మమ।

చర్వభావే, చతుర్ణుహితేనాజ్యేన ముఖాహుతిం జహుయాత్।

ప్రధానాఽహుతిషు, చర్వాది విహిత ద్రవ్యపక్షే చతురవత్తం కుర్యాత్।
కేవలాజ్యహోమే, చతుర్ణుహితేనాజ్యేన జహుయాత్। అథ దేవతాభ్యః,
స్రువేణోపహోమః।

• యథోపదేశం ప్రధానాఽహుతిర్హుర్వా

➤ అగ్ని స్వప్తకృద్ధోమః

దర్వాముపస్తేర్య। ఉత్తరార్థాత్ సకృత్ స్వప్తకృతేనవదాయ। తతో
ద్విరభిఘూర్య। న హవిః ప్రత్యభిఘూరయతి॥

(బొధాయన పక్షే) - ఓం హవ్యవాహ మభిమాతిషాహా॥ రక్షోహణం స్మతనాసు

జిష్ణుం। క్యోతిష్మంతం దీద్యతం పురన్తి మగ్నిః॥ స్వప్త కృతమాహువేమోం (3) ౮

స్వస్థమగ్నై అభితర్చణాహ విశ్వాదేవ పుత్రనా అభిష్య ఉరున్నః
 పన్థాన్ప్రదిశన్ విభాహి జ్యోతిష్మ ధేహ్యజర న్త ఆయు స్స్వాహా॥ అగ్నయే
 స్వస్థకృత ఇదం న మమ॥

(ఆపస్తమ్బ పక్షే తు సౌవిష్ఠకృతీ జయాదిషు పఠ్యతే)

జయా - (అ)భ్యాతానాన్ - రాష్ట్రభృతః- ప్రాజాపత్యాం - వ్యాహృతీ
 ర్విహృతా - సౌవిష్ఠకృతీ మిత్యుపజుహోతి (స్రువేణ)।

ఇథ్మసన్నహనా న్యద్భిస్సశ్శస్సుశ్యాగ్నౌ ప్రహరతి। రుద్రాయ
 తన్తిచరాయేదం న మమ॥ అపఉపస్సుశ్య॥

○ ప్రథమాఘారహోమశ్చ ప్రధానాఽహుత్యనన్తరమ్।

యద్ధోతవ్యం తత్సర్వం స్రువేణోక్తం కపర్దినా॥

□ జయాదిహోమః

అస్య కర్మణః, హోమ ప్రతిష్ఠా సిద్ధ్యర్థం వృద్ధికామః, జయాది హోమం కరిష్యే॥
 స్రువేణాఽజ్య మాదాయ। అథ జయాదిహోమం కుర్యాత్॥

➤ జయా:

⇒ ఓం చిత్తశ్చ స్వాహా। చిత్తాయేద న్న మమ॥

⇒ ఓం చిత్తిశ్చ స్వాహా। చిత్త్యా ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం ఆకూరశ్చ స్వాహా। ఆకూరాయేద న్న మమ॥

- ⇒ ఓం ఆకూలిశ్చ స్వాహా | ఆకూర్త్యా ఇద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం విజ్ఞాతశ్చ స్వాహా | విజ్ఞాతాయేద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం విజ్ఞానశ్చ స్వాహా | విజ్ఞానాయేద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం మనశ్చ స్వాహా | మనస ఇద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం శక్వరీశ్చ స్వాహా | శక్వరీభ్య ఇద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం దరశ్చ స్వాహా | దర్శాయేద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం పూర్ణమాసశ్చ స్వాహా | పూర్ణమాసాయేద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం బృహచ్చ స్వాహా | బృహత ఇద న్న మమ ||
- ⇒ ఓం రథంతరశ్చ స్వాహా | రథంతరాయేదం న్న మమ ||
- ⇒ ఓం ప్రజాపతి ర్జయ నిన్దాయ పృష్ఠే ప్రాయచ్చ దుగ్రః పృతనాజ్యేషు తస్మై విశ
స్సమనమస్త సర్వా స్స ఉగ్ర స్స హి హవ్యో బభూవ స్వాహా || ప్రజాపతయ
ఇద న్న మమ ||

➤ అభ్యారానాః -

- ⇒ ఓం అగ్నిర్భూతానా మధిపతి స్స మావత్వస్మి స్త్రుహ్మా న్మస్మి న్మత్త్రేస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్మర్క న్మస్యా వైవహూర్త్యా స్వాహా ||
- అగ్నయే భూతానామధిపతయ ఇద న్న మమ ||

⇒ ఓం ఇన్ద్రో జ్యేష్ఠానా మధిపతి స్స మాంవ త్వస్మి నృహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూర్త్యాః స్వాహా॥
ఇన్ద్రాయ జ్యేష్ఠానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం యమః పృథివ్యా అధిపతి స్స మాంవ త్వస్మి నృహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూర్త్యాః స్వాహా॥॥॥
యమాయ పృథివ్యా అధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం వాయు రస్తరిక్షస్యాధిపతి స్స మాంవ త్వస్మి నృహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూర్త్యాః స్వాహా॥
వాయవేస్తరిక్షస్యాధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం సూర్యో దివోధిపతి స్స మాంవ త్వస్మి నృహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూర్త్యాః స్వాహా॥
సూర్యాయ దివోధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం చంద్రమా నక్షత్రాణా మధిపతి స్స మాంవ త్వస్మి నృహ్మ న్నస్మిన్క్షత్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూర్త్యాః స్వాహా॥
చంద్రమసే నక్షత్రాణా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం బృహస్పతి ర్బ్రహ్మణోఽధిపతి స్స మాంవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ
 న్నస్మిన్ఽక్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా
 స్తేవహూర్త్యా స్వాహా॥ బృహస్పతయే బ్రహ్మణోఽధిపతయ ఇద న్న
 మమ॥

⇒ ఓం మిత్ర స్సర్వానా మధిపతి స్స మాంవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్ఽక్షత్రేస్యా
 మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా స్తేవహూర్త్యా స్వాహా॥
 మిత్రాయ సర్వానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం వరుణోపా మధిపతిస్స మాంవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్ఽక్షత్రేస్యా
 మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా స్తేవహూర్త్యా స్వాహా॥
 వరుణాయాపా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం సముద్ర స్సర్వానా మధిపతిస్స మాంవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ న్నస్మిన్ఽక్షత్రేస్యా
 మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా స్తేవహూర్త్యా స్వాహా॥
 సముద్రాయ స్సర్వానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం అన్నః సామ్రాజ్యానా మధిపతి తన్మాంవ త్వస్మి న్బ్రహ్మ
 న్నస్మిన్ఽక్షత్రేస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మి న్కర్మ న్నస్యా

స్తే॒వహూ॑త్యా॒ స్వా॒హా॑॥ అ॒న్నా॒య సా॒మ్రా॒జ్యా॒నా మ॒ధిప॑తిన ఇద న్న
మమ॥

⇒ ఓం సో॒మ ఓ॒షధీ॑నా మ॒ధిప॑తె॒స్స మో॒వ త్వ॑స్మి న్మృ॒హ్మా న్న॒స్మిన్॑క్షత్రే॒స్యా
మా॒శి॒ష్య॒స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మి న్మ॒ర్మ న్న॒స్యా స్తే॒వహూ॑త్యా॒ స్వా॒హా॑॥
సో॒మాయో॒షధీ॑నామ॒ధిప॑తయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం స॒వి॒తా ప్ర॒స॒వా॒నా మ॒ధిప॑తె॒స్స మో॒వ త్వ॑స్మి న్మృ॒హ్మా న్న॒స్మిన్॑క్షత్రే॒స్యా
మా॒శి॒ష్య॒స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మి న్మ॒ర్మ న్న॒స్యా స్తే॒వహూ॑త్యా॒ స్వా॒హా॑॥
స॒వి॒త్రే ప్ర॒స॒వా॒నా మ॒ధిప॑తయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం రు॒ద్రః ప॒శూ॒నా మ॒ధిప॑తె॒స్స మో॒వ త్వ॑స్మి న్మృ॒హ్మా న్న॒స్మిన్॑క్షత్రే॒స్యా
మా॒శి॒ష్య॒స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మి న్మ॒ర్మ న్న॒స్యా స్తే॒వహూ॑త్యా॒ స్వా॒హా॑॥
రు॒ద్రాయ ప॒శూ॒నామ॒ధిప॑తయ ఇద న్న మమ॥ (అప ఉపస్సుశ్య)

⇒ ఓం త్వ॑ష్టే రూ॒పా॒ణా మ॒ధిప॑తె॒స్స మో॒వ త్వ॑స్మి న్మృ॒హ్మా న్న॒స్మిన్॑క్షత్రే॒స్యా
మా॒శి॒ష్య॒స్యాం పు॒రో॒ధాయా॑ మ॒స్మి న్మ॒ర్మ న్న॒స్యా స్తే॒వహూ॑త్యా॒ స్వా॒హా॑॥
త్వ॑ష్టే రూ॒పా॒ణా మ॒ధిప॑తయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం విష్ణుః పర్వతానా మధిపతిస్స మాకవ త్వస్మి న్మహ్మా న్నస్మిన్కత్త్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూత్యాః స్వాహా॥
విష్ణవే పర్వతానా మధిపతయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం మరుతో గణానా మధిపతయ స్తే మాకవత్త్వస్మిన్మహ్మా న్నస్మిన్కత్త్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూత్యాః స్వాహా॥
మరుద్భ్యో గణానా మధిపతిభ్య ఇద న్న మమ॥

> పీత్య పీతామహాయో రజీవతో: (తుండీ, తాత జీవించిలేనప్పుడు ఈ మంత్రము)

⇒ పీతరః పీతామహః పరోవరే తతా స్తరామహా ఇహ మాకవతః॥ అస్మి న్మహ్మా
న్నస్మిన్కత్త్రస్యా మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా
స్థేవహూత్యాః స్వాహా॥ మస్తోక్త దేవరాభ్య ఇద న్న మమ॥

> పీత్యపీతామహాయో క్షీవతో స్సతో ర్జప ఏవ కర్తవ్యః॥ (ఇద్దరూ జీవించి

వుంటే జపం మాత్రమే చేయాలి, హోమం చేయనక్కరలేదు)

> (పీతరి జీవతి, మృతే చ పీతామహే) తుండీ వుండి తాత లేనిచో

⇒ పీతామహా అవరే తరామహా ఇహ మాకవతః॥ అస్మి న్మహ్మా న్నస్మిన్కత్త్రస్యా
మాశిష్యస్యాం పురోధాయా మస్మిన్కర్మ న్నస్యా స్థేవహూత్యాః స్వాహా॥
మస్తోక్త దేవరాభ్య ఇద న్న మమ॥

> జీవతి పితామహే, మృతే చ పితరి। (తాత వుండి తండ్రి లేనిచో)

> పిత॑రః ప॒త॑త తా॑ ఇ॒హ మా॑వ॒తః। అ॒స్మి నృ॒హ్మా నృ॒స్మిన్ క॒త్త్ర స్యా॑
మా॒శి॒ష్య॒స్యాం పు॒రో॒ధా॒యా మ॒స్మిన్ క॒ర్మ నృ॒స్యా నై॒వ హ॒ర్యాః స్యా॑హ॑॥
మన్తే॑క్త దే॒వతా॑భ్య ఇ॒ద న్న మ॒మ॥ (అప ఉపస్సుశ్య)

> రాష్ట్రభృతః -

⇒ ఓం ఋ॒తా॒సా ధృ॒తధా॑మా॒గ్నిర్గ॒న్ధర్వ స్ర॒స్యాష॑ధ॒యోఽఘ॒రస॑ ఉ॒ర్జో నామ॑ స
ఇ॒దం బ్ర॒హ్మ క॒త్త్రం పా॑తు॒ తా ఇ॒దం బ్ర॒హ్మ క॒త్త్రం పా॑న్తు॒ తన్మి స్యా॑హ॑।
ఋ॒తాసా॑హ ఋ॒తధా॑మ్నో॒గ్నయే॑ గ॒న్ధర్వాయే॑ద న్న మ॒మ॥

⇒ తా॒భ్య స్సా॑హ॑॥ ఓ॒షధీ॑భ్యో॒ఽఘ॒రోభ్య॑ ఉ॒ర్జ్వ ఇ॒దం న మ॒మ॥

⇒ ఓం స॒హ॒తో వి॒శ్వసా॑మా॒ సూర్యో॑ గ॒న్ధర్వ స్ర॒స్య మరీ॑చ॒యోఽఘ॒రస॑ ఆ॒యువో॑
నామ॑ స ఇ॒దం బ్ర॒హ్మ క॒త్త్రం పా॑తు॒ తా ఇ॒దం బ్ర॒హ్మ క॒త్త్రం పా॑న్తు॒ తన్మి
స్యా॑హ॑। స॒హతా॑య వి॒శ్వసా॑మ్నో॒ సూర్యా॑య గ॒న్ధర్వాయే॑దం నమ॒మ॥

⇒ తా॒భ్య స్సా॑హ॑॥ మరీ॑చి॒భ్యోఽఘ॒రోభ్య॑ ఆ॒యుభ్య॑ ఇ॒దం న మ॒మ॥

⇒ సు॒షు॒మ్న సూ॒ర్యర॑శ్మి శ్చ॒న్ద్రమా॑ గ॒న్ధర్వ స్ర॒స్య నక్ష॑త్రాణ్య॒ఘర॑సో బే॒కుర॑యో
నామ॑ స ఇ॒దం బ్ర॒హ్మ క॒త్త్రం పా॑తు॒ తా ఇ॒దం బ్ర॒హ్మ క॒త్త్రం పా॑న్తు॒ తన్మి
స్యా॑హ॑॥ సు॒షుమ్నా॑య సూ॒ర్యర॑శ్మయే చ॒న్ద్రమ॑సే గ॒న్ధర్వాయే॑దం న మ॒మ॥

- ⇒ తాభ్య స్వాహా॥ నక్షత్రేభ్యోఽప్సరోభ్యో బేకురిభ్య ఇదం న మమ॥
- ⇒ భుజ్య స్సుపర్ణో యజ్ఞో గన్ధర్వ స్తస్య దక్షిణా అప్సరస స్తవా నామ స ఇదం
 బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాస్తు తస్మై స్వాహా॥ భుజ్యవే
 సుపర్ణాయ యజ్ఞాయ గన్ధర్వాయేదం నమమ॥
- ⇒ తాభ్య స్వాహా॥ దక్షిణాభ్యోఽప్సరోభ్య స్తవాభ్య ఇదం న్న మమ॥
- ⇒ ప్రజాపతే ర్విశ్వకర్మా మనో గన్ధర్వ స్తస్యర్థ్వామాన్యప్సరసో వహ్నియో నామ స
 ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాస్తు తస్మై స్వాహా॥
 ప్రజాపతయే విశ్వకర్మణే మనసే గన్ధర్వాయేదం న్న మమ॥
- ⇒ తాభ్య స్వాహా॥ ఋష్యామేభ్యోఽప్సరోభ్యో వహ్నిభ్య ఇదం న్న మమ॥
- ⇒ ఇషిరో విశ్వవృదా వాతో గన్ధర్వ స్తస్యాఽప్సరోభ్యో ముదా నామ స ఇదం
 బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు తా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాస్తు తస్మై స్వాహా॥ ఇషిరాయ
 విశ్వవృదసే వాతాయ గన్ధర్వాయేదం న్న మమ॥
- ⇒ తాభ్య స్వాహా॥ అద్భ్యోఽప్సరోభ్యో ముదాభ్య ఇదం న్న మమ॥
- ⇒ భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహ ఇహ చ॥ స నో రాస్వాజ్యానిః
 రాయస్సోషః సువీర్యః సంవత్సరీణాః స్వస్తీః స్వాహా॥ భువనస్య పత్య ఇద
 న్న మమ॥

⇒ పరమేశ్వరీధిపతి ర్ముత్య గ్గన్ధర్వ స్రస్య విశ్వ మఘరసో భువో నామ స ఇదం
 బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు రా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాస్తు తస్మై స్వాహా।
 పరమేశ్వరీధిపతయే మృత్యవే గన్ధర్వాయేదం న మమ॥

⇒ రాభ్య స్వాహా॥ విశ్వస్మా అఘరోభ్యో భూభ్య ఇద న్న మమ॥

⇒ సుక్షితి సుభూతి ర్యద్రక్య త్సువర్వా స్పర్థన్యో గన్ధర్వ స్రస్య విద్యుతోఘరసో
 రువో నామ స ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు రా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాస్తు తస్మై
 స్వాహా। సుక్షితయే సుభూతయే భద్రక్యతే సువర్వతే పర్థన్యాయ
 గన్ధర్వాయేద న్న మమ॥

⇒ రాభ్య స్వాహా॥ విద్యుద్వ్యోఘరోభ్యో రుగ్భ్య ఇద న్న మమ॥

⇒ దూరేహతి రమృడయో మృత్యు గ్గన్ధర్వ స్రస్య ప్రజా అఘరసో భీరువో నామ స
 ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు రా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాస్తు తస్మై స్వాహా।
 దూరేహతయే మృడయాయ మృత్యవే గన్ధర్వాయేద న్న మమ॥

⇒ రాభ్య స్వాహా॥ ప్రజాభ్యోఘరోభ్యో భీరుభ్య ఇద న్న మమ॥

⇒ చారుః కృపణకాశీ కామో గన్ధర్వ స్రస్య యథయోఘరస శ్చోదయన్తీ ర్నామ స
 ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాతు రా ఇదం బ్రహ్మ క్షత్రం పాస్తు తస్మై స్వాహా। చారవే
 కృపణకాశినే కామాయ గన్ధర్వాయేద న్న మమ॥

⇒ తాభ్య స్సాహా॥ ఆధిభ్యోఽప్సరోభ్య క్షౌచయన్తీభ్య ఇదం న మమ ॥

⇒ న నో భువనస్య పతే యస్య త ఉపరి గృహ ఇహ దా ఉరు బ్రహ్మణోఽన్తి
క్షత్రాయ మహి శర్మ యచ్చ స్సాహా॥ భువనస్య పత్యే బ్రహ్మణోఽధిపతయ
ఇద న్న మమ॥

➤ ప్రాజాపత్యా (ప్రజాపతిం మనసా ధ్యాయన్న్)

⇒ ఓం ప్రజాపతే న త్వదేతా న్యన్యే విశ్వా జాలాని పరితా టభూవ॥ యత్కామాస్తే
జహుమ స్తన్నో అస్తు వయశ్ స్వామ పతయో రయీతాః స్సాహా॥
ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥

➤ వ్యాహృతయః (విహృతాః)

⇒ ఓం భూస్సాహా॥ అగ్నయ ఇదం న మమ॥

⇒ ఓం భువస్సాహా॥ వాయవ ఇదం న మమ॥

⇒ ఓం సువ స్సాహా॥ సూర్యాయేదం న మమ॥

➤ సావిష్టకృతీ -

⇒ ఓం యదస్య కర్మణోఽత్యరీచా యద్వా న్యూన మిహాకరమ్॥ అగ్నిష్టధిష్ఠ
కృద్విద్వా ధ్నోర్వశ్ స్విష్టాః సుహుతం కరోతు స్సాహా॥ అగ్నయే స్విష్టకృత
ఇదం న మమ॥

➤ పరిధి తన్త్రమ్⁵

మధ్యమ పరిధిం ప్రహృత్య| ఇతరౌ యుగపత్తహరన్న్| ఉత్తరార్ధస్యార్థ
మంగారేషూపోహతి| పరిధీనభిమన్త్య| ఆఘార సమిధౌ ప్రహరతి - తనుభ్య
ఇదం న మమ|

➤ దర్వామితరదర్వ్యగ్రమవధాయ| సశ స్రావేణాభి జహోతి|

వసుభ్యే రుద్రేభ్య ఆదిత్యేభ్యస్సగ్గే స్రావభాగేభ్య ఇదం న మమ||

➤ స్రాయశ్చిత్త హోమః

- అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి జ్ఞాతాజ్ఞాతాది సకలదోషనిర్మరణార్థం
అనాజ్ఞాతత్రయమ్,
- కర్మాంతరిత కర్మ విపర్యాస స్రాయశ్చిత్తార్థం త్వన్నో అగ్నే సత్వన్నో అగ్ని
ఇతి,

⁵ ప్రస్తరవత్తూష్టిం లేపకార్యమ్ (కేచన కుర్వన్తి) పరిధి ప్రహరణ పక్షే| దర్వా పరిధీ
ననక్తి| మధ్యమం - వసుభ్య ఇదం న మమ| దక్షిణం - రుద్రేభ్య ఇదం న మమ
(అపఉపస్సుశ్య)| ఉత్తరం - ఆదిత్యేభ్య ఇదం న మమ||

పాత్ర ప్రయుక్త దర్పాగ్రాణి దర్వా మభ్యజ్య, స్రువే మధ్య మూలే అనక్తి|
కిశ్చోత్ తృణ మపాదాయ, ప్రజ్ఞాత నిధాయ| పాత్ర ప్రయుక్త దర్పాన్ దర్వ్యగ్రే
నిధాయ, హుత దేవతాభ్య ఉద్దిశ్య త్యక్త్వా, తృణం ప్రహరతి - ఏతదేతదేతత్|

- స్వరాక్షర పదవృత్త వర్ణలోప ప్రాయశ్చిత్తార్థ మాభి ర్గీర్తి రితి,
- వాఙ్మయము లోప ప్రాయశ్చిత్తార్థ మిదం విష్ణు స్త్యంబకమితి,
- ఋత్విజ్ఞాఢ్య ప్రాయశ్చిత్తార్థం యద్విద్వాఃస ఇతి,
- స్కన్నాది దోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం అస్కాన్ద్యరితి,
- మిన్దాదిదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం యన్మ ఆత్మన ఇతి,
- సమస్త భయాద్యుపద్రవ నిర్హరణార్థం పున రగ్ని శ్చక్షు రితి,
- అగ్న్యపఘాత ప్రాయశ్చిత్తార్థం పునస్త్యాపదిత్యా ఇతి,
- సర్వ ప్రాయశ్చిత్తార్థం భూర్భువస్సువరితి - ఏతై ర్మనై రాజ్యకపాతీ ర్లోష్యామి॥

⇒ ఓం అనాజ్ఞాతః యదాజ్ఞాతః యజ్ఞస్య క్షీయతే మిథుః। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వః సా వేత్థ యథాతథః స్వాహా। అగ్నయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం పురుష సమ్మితో యజ్ఞో యజ్ఞః పురుషసమ్మితః। అగ్నే తదస్య కల్పయ త్వః సా వేత్థ యథాతథః స్వాహా। అగ్నయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం యత్పాకత్రా మనసా దీన దక్షాన యజ్ఞస్య మన్వతే మర్తాసః। అగ్ని ష్టధోరా క్షతువి ద్వజానన్ యజిష్ఠో దేవాః ఋతుశో యజాతి స్వాహా। అగ్నయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం త్వన్నో అగ్నే వరుణస్య విద్వాన్ దేవస్య హేడోఽవ యాసిసీష్ఠాః। యజిష్ఠో
వహ్నితమ శ్శశుదానో విశ్వా ద్వపాసి ప్రముముగ్ధ్యస్మ థ్వాహా। అగ్ని
వరుణాభ్యామిదం న మమ॥

⇒ ఓం స త్వన్నో అగ్నేఽవమో భవతీ నేదిష్ఠో అస్య ఉషసో వ్యుష్ఠా। అవ యత్వ
నో వరుణః రరాణో వీహ మృడికః సుహవో న విధి స్వాహా। అగ్నివరుణాభ్యా
మిదం న మమ॥

⇒ ఓం అభి ర్గీర్భి ర్యదతో న ఉన మా ప్యాయయ హరివో వర్ధమానః। యదా
స్తోతుభ్యో మహి గోత్రా రుజాసి భూయిష్ఠభాజ్ అథ తే స్యామ స్వాహా। ఇన్ద్రాయ
హరివతే వర్ధమానాయేదం న మమ॥

⇒ ఓం ఇద విష్ణు ర్వచక్రమ త్రేదా ని దధే పదం। సమూఢ మస్య పోసురే
స్వాహా। శ్రీవిష్ణవ ఇదం న మమ॥

⇒ ఓం త్యమ్బకం యజామహ సుగంధిం పుష్టి వర్ధనమ్। ఉర్వారుక మివ బన్ధనా
న్మృత్యో ర్ముక్షీయ మాఽమృతా థ్వాహా॥ మృత్యుశ్చాయేదం న మమ॥

⇒ ఓం యద్విద్వాఃసో యదవిద్వాఃసో ముగ్ధాః కుర్వ స్త్వర్త్విజః। అగ్ని ర్మా
తస్మా దేనస శ్రుద్ధా దేవీ చ ముఞ్చతాః స్వాహా। అగ్నిశ్రుద్ధాభ్యా మిదం న
మమ॥

⇒ ఓం అస్మాన్వ్యోః పృథివీ మస్మా నృషభో యువా గాః। స్కన్నేమా విశ్వా
భువనా స్కన్నో యజ్ఞః ప్రజనయతు। అస్మా నజని ప్రాజన్యాస్కన్నా జ్ఞాయతే
వృషోః। స్కన్నా త్రుజనిషీమహి స్వాహా। స్కన్నాదిభ్యో దేవరాభ్య ఇదం న
మమ॥

⇒ ఓం యన్మ అత్మనో మిన్దాభూ దగ్ని స్తత్పున రాహ ర్ణాతవేదా విచరషణి
స్వాహా। అగ్నయే జాతవేదసే విచరషణయ ఇద న్న మమ॥

⇒ ఓం పున రగ్నిశ్చక్తు రదా త్పున రిన్తో బృహస్పతిః। పున ర్మే అశ్వినా యువ
ఇచ్ఛక్తు రాధత్త మక్ష్యే స్వాహా॥ అగ్నిన్త్ర బృహస్పత్యశ్వభ్య ఇదం న మమ॥

⇒ ఓం పునస్త్వాదిత్యా రుద్రా వసువ స్సమిన్దరాం పున ర్భహ్మణో వసునీథ
యజ్ఞేః। పృతేన త్వ న్తనువో వర్ధయస్వ సత్వా స్సన్తు యజమానస్య కామా
స్వాహా॥ అగ్నయే వసునీథాయేదం న్న మమ॥

⇒ ఓం భూర్భువ స్సువ స్వాహా॥ ప్రజాపతయ ఇద న్న మమ॥

> పూర్ణాహుతిః

ఏవం గుణ..... ప్రీత్యర్థం, అస్మిన్ప్రకృతే కర్మణి, హోమ సంపూర్ణతా సిద్ధ్యర్థం
పూర్ణాహుతి హోమం కరిష్యే॥ హోమద్రవ్యాణి పాత్రే నిధాయ॥ పూజాఽదికం
కుర్యాత్॥

○ ఆజ్య ద్వాదశకృత్వస్తు గృహీత్వా పూరయేత్పుచమ్।

తయా దావాజ్యాయహుతిః కార్యా సా పూర్ణాయహుతి రిష్యతే॥

ద్వాదశ గృహీతేనావాజ్యేన స్రుచం పూరయిత్వా ఏకం ద్వే త్రిణి చత్వారి।

పంచాషట్ సప్త అష్టా నవ దశ ఏకాదశ ద్వాదశ॥

⇒ ఓం సప్తతే అగ్నే సమిధ స్సప్త జిహ్వ స్సప్తరషయ స్సప్త ధామ ప్రీయాణి సప్త
హోత్రా స్సప్తధా ర్వా యజున్తి సప్త యోనీ రాపృణస్యా ఘృతేన స్వాహా॥

అగ్నయే సప్తవత ఇద న్న మమ॥

పూర్ణాయహుతి బ్రాహ్మణవాక్యాని

⇒ పూర్ణాయహుతి ముత్తమా జ్ఞాహోతి సర్వః వై పూర్ణాయహుతిః సర్వమేవా
వాహ్నోతి అథో ఇయః వై పూర్ణాయహుతిః అస్యా మేవ ప్రతితిష్ఠతి॥

వసోర్ధారా బ్రాహ్మణమ్

⇒ వసో ర్ధారా జ్ఞాహోతి వసో ర్మే ధారా నదితి వా ఏషా హూయతే ఘృతస్య వా
వీన మేషా ధారాముష్మి న్లోకే పిన్వమానోప తిష్ఠత ఆజ్యేన జహోతి తేజో వా
ఆజ్య న్తేజో వసో ర్ధారా తేజసైవాస్మి తేజోవరున్ధేథో కామా వై వసో ర్ధారా
కామానేవావ రున్ధే॥

పూర్ణాయహుతి ముహూర్త స్సుముహూర్తోఽస్తు॥

> ప్రాయశ్చిత్త హోమా

అస్మిన్ ప్రకృతే కర్మణి యజుర్బ్రహ్మ ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యే। (అయం హోమా
యజుర్మస్త్ర భంకదోష ప్రాయశ్చిత్తార్థం కర్తవ్య ఇతి విపశ్చితో మన్వతే।

⇒ ఓం భువ స్సోహా॥ వాయవ ఇదం న మమ।

హస్తం ప్రక్షాళ్య। ఆతమితోః ప్రాణా నాయమ్యు। విష్ణు ర్విష్ణు విష్ణుః।

సజ్కల్ప ప్రభృత్యేతావత్పర్యంతం నానా ప్రకారేణ సంభావిత సకలదోష
నిర్మరణార్థం సర్వ ప్రాయశ్చిత్తం హోష్యామి॥

⇒ ఓం భూర్భువస్సువస్సోహా॥ ప్రజాపతయ ఇదం న మమ॥

⇒ (ఉత్తర పరిషేచనమ్) అదితేన్వమశ్శ్వాః। అనుమతేన్వమశ్శ్వాః।

సరస్వతేన్వమశ్శ్వాః। దేవసవితః ప్రాసావీః॥

ప్రణీతాస్వప ఆనీయ। (పునః) అక్షతోదక్షైః పూరయిత్వా॥

⇒ ఓం సదసి సన్మే భూయా స్సర్వ మసి సర్వం మే భూయాః పూర్ణ మసి
పూర్ణం మే భూయా అక్షిత మసి మా మే శ్శ్వాః॥ (ఇత్యభిమంత్రి)

> (అథ దిబ్జార్థనం)

⇒ ప్రాచ్యా న్దిశి దేవా ఋత్విజో మార్జయన్తామ్।

⇒ దక్షిణాయా న్దిశి మాసాః పితరో మార్జయన్తామ్।

⇒ ప్రతిద్యాన్తిశి గృహః పశవో మార్జయన్తామ్॥

⇒ ఉదీద్యాన్తిశ్యాప ఓషధయో వనస్పతయో మార్జయన్తామ్॥

⇒ ఉర్ధ్వాయాన్తిశి యజ్ఞ స్సవత్సరో యజ్ఞపతి ర్మార్జయన్తామ్॥

ఇతిదిబ్జార్జనం కృత్వా॥

> పూర్ణపాత్ర నినయనమ్ (పత్న్యజ్ఞలా)

⇒ సముద్రం వః ప్రహీణోమి స్వాం యోని మపి గచ్ఛతః॥ అచ్ఛిద్రః ప్రజయా
భూయాసం మా పరా నేచి మత్సయః॥ అజ్ఞలా పూర్ణపాత్ర మానయతి॥ రేత
వీవాస్యాం ప్రజా స్థధాతి॥ ప్రజయా హి మనుష్యః పూర్ణః॥ ముఖం విమృష్టే॥
అవభృథస్త్వవ రూప బృత్వోత్తిష్ఠతి॥

భూమిష్ఠోదకం శిరసి ధారయేత్॥ అక్షరా ఇశ్వరసి ధారయేత్॥

⇒ యేన దేవాః పవిత్రేణ॥ ఆత్మానం పునతే సదా॥ తేన సహస్ర ధారేణ॥
పావమాన్యః పునన్తు మా॥

⇒ ప్రాజాపత్యం పవిత్రమ్॥ శతోద్యామః హిరణ్మయమ్॥ తేన బ్రహ్మవిదో వయమ్॥
పూతం బ్రహ్మ పునీమహి॥

⇒ ఇన్త్ర స్సునీతీ సహ మా పునాతు। నోమ స్వస్త్యై వరుణ స్సమీద్యా। యమో
రాజా ప్రమృణాభిః పునాతు మా। జాతవేదా మార్జయన్త్యా పునాతు॥ ఇతి
మార్జయన్త్యా॥

➤ బ్రహ్మత్వ దక్షిణా

బ్రహ్మణం పూజయామి। బ్రహ్మన్ - వరన్తే దదామి।

జయాది బ్రహ్మ విసర్జనాన్తే భవత్కృత బ్రహ్మత్వ దక్షిణాం మానసోత్సాహ
పరిమిత హేరణ్య న్తుభ్య మహం సంప్రదదే న మమ॥

పరిస్తరణ విసర్జనమ్ -

ప్రాగాది పరిస్తరణాన్యత్తరే విస్సుజేత్। అగ్నే స్పృణా న్యపచినోతి।

తేజస్వీ యశస్వీ బ్రహ్మవర్తసే భవతి - ఇతి విజ్ఞాయతే। పున రలబ్ధ్వాత్వ।

అగ్నియే నమః, హుతవహాయ నమః, హుతాశినే నమః, కృష్ణ వర్తసే నమః,

దేవముఖాయ నమః, సప్తజిహ్వాయ నమః, వైశ్వానరాయ నమః, జాత వేదసే

నమః॥ మధ్యే శ్రీ మద్యజ్ఞేశ్వరాయ నమః।

హుతశిష్ట మాజ్యోపహారం నివేదయామి।

➤ అగ్ని ప్రదక్షిణమ్

⇒ అగ్నే నయ సుపథా రాయే ఆస్మాన్ విశ్వాని దేవ వయునాని విద్వాన్।

యుయోధ్యస్మ జ్ఞహురాణ మేనో భూయిష్టా న్తే నమ ఉక్తే విధేమ।

- ⇒ ప్ర వ శ్చక్రాయ భానవే భరధ్వః పావ్యం మతి శ్చాగ్నయే సుపూతమ్ |
యో దైవ్యాని మానుషా జనూఃస్యంత ర్విశ్వాని విద్యనా జిగాతి |
- ⇒ అద్భా గిరో మతయో దేవయన్తీ రగ్నిః యన్తి ద్రవిణం భిక్షమాణాః | సుసన్తుశః
సుప్రతీకః స్వశ్చాః పావ్యవాహ మరతిం మానుషాణామ్ |
- ⇒ అగ్నే త్వమస్మ ద్యయోధ్యమీవా అనగ్నితా అభ్యమన్త కృష్ణే | పున రస్మభ్యః
సువిరాయ దేవ తాః విశ్వేభి రజరేభి ర్యజత్ర |
- ⇒ అగ్నే త్వం పారయా నవ్యో అస్మా స్త్వస్తిభి రతి దుర్గాణి విశ్వా | పూశ్చ పృథ్వీ
టహులా న ఉర్వీ భవా తోకాయ తనయాయ శఃయోః |
- ⇒ ప్రకారవో మననా వచ్యమానా దేవద్రవీ న్నయథ దేవయన్తః | దక్షిణావా
ద్వాజినీ ప్రాచ్యేతి | హవి ర్యర న్నగ్నయే ఘృతాచీ |
- ⇒ సృక్యతే అగ్నే నమః | ద్విస్తి నమః | త్రిస్తి నమః | చతుస్తి నమః | పశ్చాక్యత్వస్తి
నమః | దశక్యత్వస్తి నమః | శతక్యత్వస్తి నమః | ఆ సహస్రక్యత్వస్తి నమః |
అపరిమిత కృత్వస్తి నమః | నమస్తే ఆస్తు మా మా హిఃసే |
- నమస్తే గార్హపర్యాయ నమస్తే దక్షిణాగ్నయే |
నమ ఆహవనీయాయ మహవేద్యై నమో నమః ||
- కాణ్డద్వయోపపాద్యాయ కర్మ బ్రహ్మ స్వరూపిణే |
స్వర్గాపవర్గ రూపాయ యజ్ఞేశాయ నమో నమః ||

- యజ్ఞేశాచ్యుత గోవిన్ద మాధవానన్త కేశవ।

కృష్ణ విష్ణో హృషీకేశ వాసుదేవ నమోఽస్తుతే॥

⇒ అహం పరస్తా దహ మవస్తా దహ శ్లోతిషా వితమో వవార। యదన్తరిక్ష న్తదు
మే పితౄభూ దహాః సూర్య ముభయతో దదర్శాహం భూయాస ముత్తమ
స్సమానానామ్॥

అభివాదయే (నమస్కారః) చతుస్సాగరపర్యన్తం... శర్మాహం భో అభివాదయే॥

(ప్రత్యభివాదాభావేన, అభివాదనస్య నిషేధేఽపి పూర్వాకదారానురోధః)

⇒ ఓం స్వస్తీ।

- శ్రద్ధాం మేధాం యశః ప్రజ్ఞాం విద్యాం బుద్ధిం శ్రయం బలమ్।

ఆయుష్య నైజ ఆరోగ్యం దేహి మే హవ్యవాహన॥

శ్రయం దేహి మే హవ్యవాహన ఓన్నమ ఇతి॥

- యస్య స్మృత్యా చ నామోక్త్యా తపో హోమ క్రియాకదిషు।

న్యూనం సంపూర్ణతాః యాతి సద్యో వన్తే హుతాశనమ్॥

- మన్తహీనం క్రియాహీనం భక్తిహీనం హుతాశన।

యద్ధుతస్తు మయా దేవ పరిపూర్ణం తదస్తు తే॥

అనేన మయా కృతేన ... హోమ కర్మణా, భగవాన్ సర్వాకర్మక శ్రీ
యజ్ఞేశ్వర స్సుప్రీణాతు। ఏతత్ ఫలం శ్రీ పరమేశ్వరార్పణమస్తు॥

- యత్కర్మ కుర్వతాం పుంసాం కర్మలోపో భవే ద్యది।

తత్కర్మ సఫలం కుర్యు స్తేస్రః కోట్యో మహర్షయః॥

○ అపరాధ సహస్రాణి క్రియంతే హర్షిణం మయా।

దాసోఽయ మితి మాం మత్వా క్షమస్య పరమేశ్వర॥

○ యత్కరోమి యదశ్శామి యజ్ఞహోమి దదామి యతః।

యత్తపస్యామి వార్షేయ తత్కరోమి త్వదర్పణమ్॥

○ ప్రమాదా త్కుర్వతాం కర్మ ప్రచ్యవేతాధ్వరే యది।

స్మరణాదేవ తద్విష్టో స్సంపూర్ణం స్యాదితి స్మృతః॥

○ గచ్ఛ గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ స్వస్థానం పరమేశ్వర।

యత్ర బ్రహ్మాదయో దేవా స్తత్ర గచ్ఛ హురాశన॥

యజ్ఞేశ్వరాయ నమః, యథాస్థానం ప్రతిష్ఠాపయామి। శోభనార్థం

క్షేమాయ పునరాగమనాయ చ॥

➤ భస్మ ధారణమ్

⇒ మా న స్తోకే తనయే మా న ఆయుషి మా నో గోషు మా నో అశ్వేషు రిరిషి।
వీరాన్మా నో రుద్ర భామితో వధీర హవిష్మంతే నమసా విధేమ తే॥ ఇత్యుత్తరతో
భస్మ గృహీత్వా॥

⇒ త్ర్యాయుష ఇమదగ్నోః కశ్యపస్య త్ర్యాయుషమ్। యద్దేవానా న్త్ర్యాయుష స్తన్నే
అస్తు త్ర్యాయుషమ్। ఇతి లలాటాది స్థానేషు ధరతి।

సమాప్త శ్చాపస్త్రమ్పియోఽగ్నిముఖ ప్రయోగః।